Република Македонија
НАРОДЕН ПРАВОБРАНИТЕЛ
Republika e Maqedonisë
AVOKATI I POPULLIT
Republic of Macedonia
OMBUDSMAN

И С Т Р А Ж У В А Њ Е

за спроведување на постапката за утврдување на правниот статус на бесправно изградени објекти

декември 2015

Народниот правобранител согласно своите надлежности кои произлегуваат од Законот за народниот правобранител (Службен весник на РМ бр.60/03 114/ 2009), има законски овластувања за заштита на правата на граѓаните во постапки кои ги водат пред органите на државната управа и пред единиците на локалната самоуправа, како и да ги следи состојбите во тие области.

Во тој контекст, Народниот правобранител постапува и по претставки кои се однесуваат на постапки за утврдување на правниот статус на бесправно изградени објекти.

Заради согледување на состојбата и воочување на проблемите со кои се соочуваат граѓаните при остварување на ова право, како и за утврдување на причините за одолжување на постапките пред надлежните органи, Народниот правобранител се обрати до сите единици на локална самоуправа во Република Македонија со барање да му бидат доставени податоци од кои би можела да се утврди реалната состојба од примената на Законот за постапување со бесправно изградени објекти (Сл. Весник на РМ бр.23/11, 54/11, 155/12,53/13, 72/13, 44/14, 115/14, 199/14 и 124/15), односно да биде известен за вкупниот број на примени барања за утврдување на правниот статус на бесправно изградени објекти во законскиот рок од 03.03.-03.09.2011 година; за вкупниот број на предмети решени заклучно со 30.09.2015 година; за вкупниот број на предмети со кои е утврден правниот статус на објектите. Покрај ова, Народиот правобранител побара од надлежните органи да наведат кои се главните потешкотии и проблеми со кои се соочуваат во изминатиот период при постапување по овие барања и мерките и активностите кои ги преземаат со цел за поажурно постапување и доследно спроведување на целиот процес.

На ова барање на Народниот правобранител не одговори само Општината Вранештица.

Од прибавените податоци може да се констатира следната состојба:

ОПШТИНА	Вкупен број примени барања за утврдување правниот статус	Вкупен број решени предмети	Вкупен број предмети со кои е утврден правниот статус	Процент на решени предмети
Аеродром	8056	2253	2211	28%
Арачиново	2090	144	144	7%
Берово	3652	1026	1026	28%
Битола	12557	5245	5148	42%
Богданци	1343	319	302	24%
Боговиње	2832	1432	1432	51%

Босилово	2817	659	653	23%
Брвеница	2039	609	588	30%
Бутел	6347	3119	2989	49%
Валандово	1258	467	377	37%
Василево	2827	437	437	15%
Вевчани	608	117	114	19%
Велес	7864	3252	3200	41%
Виница	3071	808	808	26%
Вранештица				
Врапчиште	3652	718	718	20%
Гази Баба	15587	5985	5708	38%
Гевгелија	4120	2092	2062	51%
Гостивар	8641	4587	2916	53%
Градско	706	174	170	25%
Дебар	2087	896	873	43%
Дебрца	2348	430	210	18%
Делчево	2589	673	651	26%
Демир Капија	943	206	206	22%
Демир Хисар	1843	361	347	20%
Дојран	1032	426	423	41%
Долнени	3259	802	511	25%
Ѓорче Петров	10979	4267	4262	39%
Желино	2453	500	495	20%
Зелениково	1230	309	309	25%
Зрновци	830	258	258	31%
Илинден	6152	4494	4431	73%
Јегуновце	1909	365	363	19%
Кавадарци	7249	1470	1464	20%
Карбинци	1507	386	386	26%
Карпош	9143	2984	2967	33%
Кисела Вода	11880	4063	4034	34%
Кичево	8462	2012	2007	24%
Конче	564	117	117	21%
Кочани	5988	3113	3113	52%
Кратово	1470	483	475	33%
Крива Паланка	3612	587	554	16%
Кривогаштани	1651	516	493	31%
Крушево	1941	411	274	21%
Куманово	18080	4341	4270	24%
Липково	4533	201	195	4%
Лозово	682	138	133	20%
Маврово и Ростуше	3775	880	877	23%
Македонски Брод	1510	453	421	30%
Македонска Каменица	1352	462	457	34%
Могила	928	249	244	27%
Неготино	2002	1013	997	51%
Новаци	900	112	110	12%
Ново Село	2712	1063	1043	39%
Охрид	11094	2629	2570	24%

Петровец	3766	1563	830	42%
Пехчево	595	357	334	60%
Пласница	750	87	87	12%
Прилеп	15367	7434	7028	48%
Пробиштип	1645	610	585	37%
Радовиш	4356	1774	1675	41%
Ранковце	1094	288	285	26%
Ресен	4568	1059	1050	23%
Росоман	898	250	245	28%
Сарај	6999	640	635	9%
Свети Николе	3467	1015	1015	29%
Старо Нагоричане	2067	561	514	27%
Сопиште	2954	1000	1000	34%
Струга	5010	1050	1030	21%
Струмица	9306	1858	1830	20%
Студеничани	4282	502	502	12%
Теарце	2305	930	929	40%
Тетово	7900	2475	2460	31%
Центар	4819	2500	2500	52%
Центар Жупа	1577	424	417	27%
Чаир	9808	2157	2017	22%
Чашка	2129	808	685	38%
Чешиново - Облешево	1881	410	388	22%
Чучер Сандево	2560	1017	1014	40%
Штип	10424	5162	5074	50%
Шуто Оризари	5013	2052	2027	41%
ВКУПНО	**344293**	**113096**	**107681**	**33%**

Видно од табеларниот приказ од добиените податоци е дека целокупниот процес се одвива бавно имајќи предвид дека законот се спроведува повеќе од четири години, односно заклучно со 30.09.2015 година на ниво на цела Република Македонија решени се 113.096 предмети, односно само околу една третина од вкупно поднесените 344.293 барања за легализација на бесправно изградени објекти. Досега за вкупно 107.681 објекти е утврден правниот статус.

Доколку се направи подетална анализа на податоците по општини, може да се констатира дека најголем број барања за утврдување на правниот статус на бесправно изградени објекти се поднесени во општините Куманово, Гази Баба, Прилеп, Битола, Кисела Вода итн. Процентот на вкупно решени предмети е најголем во општините Илинден 73%, Пехчево 60%, Гостивар 53%, Кочани и Центар 52%, Боговиње, Гевгелија и Неготино 51%, итн. Од друга страна, најмал е бројот на решени предмети во општините Липково само 4%, Арачиново 7%, Сарај 9%, Новаци, Пласница и Студеничани по 12% итн.

Постојат повеќе причини за вака малиот број на решени предмети и неколку фактори кои влијаат на должината на постапките, а како главни би ги посочиле недоставувањето на геодетски елаборат и нерешените имотно-правни односи.

При постапување по барањата за утврдување на правниот статус подносителите на тие барања не ги доставуваат неопходните Геодетски елаборати или истите се некомплетни поради што најголем дел од постапкте се прекинати.

Нерешените имотно-правни односи пред се сосопственичките спорови и неспроведените оставински постапки, објекти бесправно изградени на земјиште на РМ, се најчестите причини за долгото траење на постапките и во такви околности општините донесуваат заклучоци за прекин на постапката со упатување сите спорни имотно-правни прашања да се разрешат во судска или во постапка пред нотар.

При постапувањето по предметите, општините често се соочуваат со проблеми каде состојбата на лице место не се поклопува со катастарските подлоги или правата на земјиштето не се запишани во катастарот на недвижности.

Ненавремено плаќање на комуналниот надоместок за утврдување на правниот статус исто така е фактор кој влијае врз големиот број на нерешени предмети.

Честото менување на законската регулатива и недоволниот стручен кадровски потенцијал со кој располагаат поголемиот дел од општините, секако има придонес во одолжувањето на постапките.

За надминување на овие потешкотии, општините преземаат мерки за ажурирање на постапките преку непосредно известување на подносителите(писмено или телефонски), директни средби со граѓаните, соопштенија преку локални медиуми, веб страна на општината итн.

Со големиот број законски измени определени се мерки за олеснување и ажурирање на постапкте посебно за одредена категорија на граѓани со социјален ризик. Граѓаните приматели на социјална и постојана парична помош како и граѓаните со ниски примања до 168.000 денари годишно на ниво на домаќинство, можат во подрачните одделенија на Агенцијата за катастар на недвижности да поднесат барања за бесплатен геодетски елаборат.

Со последните законски измени продолжен е рокот за достава на геодетските елаборати до 31 Декември 2016 година. Предвидена е и

можноста за поднесување на нови барања до 31.03.2016 година за утврдување на правен статус не само за објекти кои се изградени заклучно со 3 март 2011 година, туку и за легализирање на терасите кои граѓаните во колективните станбени објекти ги адаптирале во простории за домување. Со законските измени, исто така, се овозможи утврдувањето на правниот статус на објектите кои се наоѓаат на земјиште на кое е предвидена изградба на сообраќајна инфраструктура како и објекти кои се изградени во заштитните крајбрежни појаси на природните и вештачките езера и речните корита, да се врши без да се бара позитивно мислење од надлежното министерство, односно согласност од единицата на локална самоуправа. Конкретно, на барателите-сопственици на бесправно изграден објект покрај вода, сега им е дадена можност само да достават изјава со која се согласуваат да се утврди правниот статус на објектот на нивна одговорност при што се обврзуваат дека нема да бараат надоместок на штета која евентуално би настанала поради елементарна непогода. По утврдувањето на правниот статус, овие објекти би биле само запишани во имотен лист, но нема да бидат вклопени во урбанистичкиот план. Истото се однесува и на објектите изградени на земјиште на кое според урбанистичко-планската документација е предвидена изградба на сообраќајна инфраструктура, да можат да се легализираат без одлука на советот на општината, односно на Градот Скопје како досега, со која одлука се вршеше промена на трасата на сообраќајницата или пак истата воопшто немаше да се предвиди и реализира. Со ова, сопственикот на легализираниот објект се стекнува со можноста за обештетување, односно за експропријација.

Народниот правобранител заради непречено остварување на правата на граѓаните и доследно ажурно спроведување на целиот процес за утврдување на правниот статус на бесправно изградените објекти им препорачува на единиците на локална самоуправа:

да апелираат до подносителите на барањата да не го чекаат крајниот законски рок за поднесување на геодетските елаборати;

таму каде што постојат услови, а со цел да се забрза целиот процес и барателите да не се оптоваруваат непотребно, решавањето на имотно правните односи да се прави по службена должност и во соработка со останатите надлежни органи (Агенцијата за премер и катастар на недвижности и Управата за имотно-правни работи);

да се иницира измена на постојниот закон во кој наместо барателите да доставуваат нотарски заверени изјави од поранешните сопственици или корисници на земјиштето каде е изграден објектот, легализацијата да се врши само со доставување изјава од барателот дека земјиштето на кое е изграден објектот, го имаат купено и непречено го владеат;

да се разгледа можноста на барателите да им се овозможи надоместокот за легализација да можат да го платат на повеќе рати;

кадровско доекипирање преку ангажирање на поголем број стручни лица (архитекти, правници и сл.) кое би придонело кон зголемена ажурност и стручност при постапувањето, чести обуки и едукација на службените лица, подобрување на условите за работа во однос на информатичко-техничкиот дел за непречено, брзо и ефективно постапување по барањата на граѓаните за утврдување на правниот статус на бесправно изградените објекти.

НБ **НАРОДЕН ПРАВОБРАНИТЕЛ**

Иџет Мемети